

Otydlig lagstiftning ger samhällsekonomiska kostnader

Lagstiftningen som reglerar överlåtelser av och kreditsäkerheter i lös egendom är otydlig och ålderstigen vilket medför onödiga samhällsekonomiska kostnader. Nya regler skulle därför behövas. Det menar Per Henriksson, doktorand i civilrätt vid Stockholms universitet. Den 17 april 2009 försvarar han sin avhandling Sakrättsliga moment och deras ekonomiska konsekvenser.

Något förenklat är en sakrätt en rättighet som har skydd mot anspråk från tredje man, framförallt äganderätt eller panträtt. Ett exempel är när två fordringsägare gör anspråk på samma konkursbo. Om den ene fordringsägaren har en fullbordad pant i konkursgäldenärens egendom går dennes rätt före den andres. För att en sakrätt ska uppstå måste vissa kriterier uppfyllas, så kallade sakrättsliga moment. Vilka sakrättsliga moment beror på vilken sorts transaktion det handlar om och vilken typ av egendom som överläts eller pantsätts. I vissa fall uppstår sakrätten först när den som åberopar saken får den i sin besittning (traditions- och denuntiationsprinciperna). I andra fall krävs istället att andra fordringsägare ska underrättas om överlåtelsen eller pantsättningen, till exempel genom registrering. Ibland räcker det med att två personer har ingått ett giltigt avtal för att skydd ska uppkomma i förhållande till tredje man.

Lagstiftningen och Högsta domstolens praxis grundar sig delvis på principer anpassade för samhällslivet för ett sekel sedan och fungerar inte alltid optimalt i dag. Högsta domstolen har på senare år försökt att komma runt problemen genom att utveckla en pragmatisk syn på de sakrättsliga momentens tillämpning. Avgörande för Högsta domstolens bedömning är om en viss typ av överlåtelse eller pantsättning anses skyddsvärd eller inte.

Enligt Per Henriksson är det oklart vilka transaktioner som anses vara skyddsvärda och på vilka grunder.

– Folk vet inte vilka förutsättningar som gäller när de går in i transaktioner, förklarar han.

Osäkerheten gör att aktörerna överdriver riskerna eller missbedömer kostnaden för en viss transaktion, vilket kan få till följd att transaktionen uteblir helt i onödan trots att både individen och samhället skulle tjäna på den. I andra fall kommer

visserligen transaktionen till stånd men till priset av höga räntekostnader för den enskilde när finansiären försöker få ersättning för osäkerheten.

I sin avhandling gör Per Henriksson en analys av åtta typfall: överlåtelse av lösöre, konsumentköp avseende lösöre, överlåtelse av fast egendom, överlåtelse av luftfartyg (flygplan, helikoptrar osv), säkerhetsöverlåtelse enligt lösöreköplagen, säkerhetsöverlåtelse av byggnad på annans mark, pantsättning av fast egendom och pantsättning av patent.

Per Henriksson drar slutsatsen att reglerna kring överlåtelse av lösöre, säkerhetsöverlåtelse enligt lösöreköplagen och säkerhetsöverlåtelse av byggnad på annans mark inte är ekonomiskt effektiva och ger några förslag på hur lagstiftningen kan förbättras för dessa typfall.

Disputationen sker den 17 april klockan 10.00 i sal G Ahrreniuslaboratorierna. Opponent är Berte-Elen R. Konow, Bergen universitet. Per Henriksson kan nås på per.henriksson@juridicum.su.se eller 076-148 41 18. Bild på Per Henriksson finns på http://www.juridicum.su.se/jurweb/Per_Henriksson.jpg och i mindre format på http://www.juridicum.su.se/jurweb/Per_Henriksson_webb.jpg Du kan även kontakta Juridicums pressansvarige Staffan Westerlund på staffan.westerlund@juridicum.su.se eller 073 784 5031.